

5. november 2024

EM2024/90

I medfør af § 36 i Forretningsorden for Inatsisartut fremsætter jeg følgende forslag til forespørgselsdebat:

Forslag til forespørgselsdebat om, hvorvidt indretningen af undervisningssprogene på folkeskolens yngstetrin er hensigtsmæssig.

(Medlem af Inatsisartut Najaaraq Møller, Siumut)

Undervisningssproget i flersprogede samfund har en betydelig indflydelse på elever i folkeskolen, og det kan påvirke deres læring, kulturelle identitet og sociale integration på flere måder. Elever, der undervises på et sprog, de ikke mestrer fuldt ud, kan have svært ved at forstå undervisningsmaterialet, hvilket kan føre til lavere præstation. De sproglige barrierer kan gøre det udfordrende for eleverne at deltage aktivt i undervisningen, stille spørgsmål og udtrykke sig klart. Omvendt kan brugen af modersmålet som undervisningssprog i højere grad forbedre forståelsen og læringsudbyttet, især i de tidlige skoleår, da det bygger på den sproglige basis, eleverne allerede har.

Af samme grund er sprogindlæring et centralt emne i mange lande, hvor tidlig undervisning i fremmedsprog kan have mange konsekvenser. Der er udført omfattende forskning i, hvornår det er mest hensigtsmæssigt at undervise elever i fremmedsprog i forskellige lande. Blandt andet har Syddansk Universitet (SDU) udgivet en undersøgelse, der belyser, om en tidlig start på fremmedsprogsundervisning overhovedet er gavnlig for skolebørn¹.

Dette debatoplæg er ikke et forsøg på at fremstille sproget og dets tilegnelse som en simpel problemstilling. Tværtimod er emnet komplekst og nuanceret, og jeg vil derfor forsøge at skitsere de forskellige aspekter med håbet om at få opbakning fra salen til, at vi som samfund finder den bedste løsning. Det er afgørende, at vi når til enighed om, hvordan vi bedst fremmer folkeskoleelevernes samlede kompetencer på en inkluderende måde, så alle kan deltage og få udbytte af det.

Undervisningssproget har en afgørende betydning for elevernes kulturelle identitet. Hvis undervisningen foregår på et sprog, der ikke er deres modersmål, kan det føre til en følelse af fremmedgørelse og tab af kulturel identitet. Omvendt kan en bevidst integration af flere sprog i

¹ <https://www.sdu.dk/da/nyheder/tidlig-start-paa-fremmedsprog-oeger-ikke-noedvendigvis-laering>

undervisningen styrke elevernes kulturelle identitet og give dem en følelse af anerkendelse og respekt for deres kulturelle baggrund. Hvis undervisningssproget derimod ikke matcher elevernes hjemlige sprog, kan det skabe kløfter mellem elever med forskellige sproglige baggrunde og føre til marginalisering og social ulighed.

Valget af undervisningssprog kan derfor have langsigtede konsekvenser for elevernes fremtidige muligheder. Elever, der undervises på et sprog, de ikke mestrer fuldt ud, kan få sværere ved at opnå videregående uddannelser og jobmuligheder. Tosproget undervisning kan dog give eleverne en værdifuld sproglig kompetence, som kan være en fordel både på arbejdsmarkedet og i deres personlige liv. Alligevel synes den grundlæggende forudsætning at være, at eleverne først og fremmest bør undervises på det sprog, de behersker bedst, og som er deres modersmål.

Samlet set er der ingen tvivl om, at undervisningssproget i folkeskolen har en dyb indvirkning på elevernes akademiske, sociale og kulturelle udvikling, især i flersprogede samfund. En velovervejede sprogpolitik i undervisningen er derfor afgørende for at sikre, at alle elever får lige muligheder for læring og udvikling. Det rejser derfor spørgsmålet, om det er tilfældet i dag.

-

Kommunerne har frihed til selv at fastsætte rammerne for skolerne, hvilket resulterer i variationer i sprog- og fremmedsprogsundervisningen på tværs af landet. Derfor er der ingen ensartethed i, hvornår og hvordan fremmedsprogsundervisning skal begynde. Ikke desto mindre er de primære undervisningssprog i skolerne grønlandsk og dansk på alle niveauer, og engelsk anvendes, når der er behov for det².

Hvad angår det andet sprog, anses dansk for at være vores andet sprog og ikke et fremmedsprog. Indtil 1950'erne var grønlandsk det eneste sprog, der blev brugt i undervisningen, fra folkeskolen og helt op til seminariet. Alle lærere beherskede dengang det grønlandske sprog. I områder, hvor der var få lærere, blev dansk indført som undervisningssprog i 1925, hvilket snart er 100 år siden. I 1967 skete der en væsentlig ændring i undervisningen, hvor grønlandsk ikke længere var et fag i de første to skoleår og først blev obligatorisk i de ældste klasser³. Først i 1979 opnåede vores sprog samme status som dansk i folkeskoleloven. Resten er historie.

Jeg er vidende om, at IMAK har anbefalet, at vi indfører grønlandsk som undervisningssprog i alle fag på de yngste klassetrin. Dette vil ikke kun sikre, at det grønlandske sprog bevares for kommende generationer, men også gøre undervisningen sjovere og mere hensigtsmæssig for de yngste elever. Hvis vi spurgte en elev i 3. klasse om deres oplevelse af undervisningen, ville mange

² https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2023/selvstyrets-lovbekendtgørelse-nr-19-af-27-04-2023?sc_lang=da

³ <https://uddannelseshistorie.dk/wp-content/uploads/2020/08/a-1979-chr-bertelsen.pdf>

måske nok sige, at det er kedeligt at gå i skole, fordi lærerne skal forklare emner på flere sprog, hvilket tager lang tid og gør undervisningen mindre engagerende.

Tænk over det: At blive undervist på denne måde, hvor vi voksne i 2024 er så solidariske og tolerante over for andre sprog i vores samfund, at vi glemmer børns trivsel i deres skolegang. Det undrer mig, at vi som fællesskab mener, at skolen skal fungere på denne måde. Det er ikke optimalt for nogen, og det er især problematisk, at sprogsprogsproblemet stadig i dag er så følelsesladet. Vi må heller ikke glemme de personer, der i dag kun behersker dansk og som ville ønske, de havde lært grønlandsk som børn. Skal vi fortsætte med at skabe dette problem for fremtidige generationer? Nej, det skal vi naturligvis ikke.

-

Atuarfitsialak, som blev implementeret i 2002, betegnes ofte som en omfattende skolereform. Reformen er efterfølgende blevet evalueret to gange⁴, men som beslutningstagere er vi ikke blevet klogere på, hvilke forbedringer disse evalueringer har resulteret i for vores børns indlæring og trivsel. Statistikken taler sit tydelige sprog: Andelen af elever, der ikke fortsætter i uddannelsessystemet efter folkeskolen, har i mange år ligget urokkeligt på 50 procent. Det er ikke godt nok.

Dette debatoplæg har derfor også til formål at sikre, at vores uddannelsessystem ikke kun gavner os som individer, men også hele samfundet, og at det bidrager til vores plads i verdens mangfoldighed. Samtidig skal vi med stolthed værne om vores sprog, som kun beherskes af få.

Mit håb er derfor, at denne debat vil føre til, at vi påtager os vores ansvar over for vores børn og grundlæggende begynder at gentænke reformen af folkeskolen. Målet må være at skabe en folkeskole, hvor både lærere og elever kan trives og være stolte af.

⁴ https://ina.gl/media/sy2aceih/010_2024_atuarfitsialak_nmoll_svar.pdf